

Bevezetés	1.
Lapáncsa bemutatása	2.
Meghatározó zöldfelületi, táji természeti értékek	3.
Lapáncsa története	5.
Településszerkezet	7.
Karakterek	8.
Örökségünk	9.
Általános ajánlások	17.
Belterület, falusias karakter	21.
Pincék, présházak	35.
Külterületek	39.
Utcák, közterek	43.
Reklámok	46.

Bevezetés

"A tér és a hely között az a különbség, hogy a térnek száma, a helynek arca van. A hely mindig festmény és rajz, és nincs belőle több, mint ez az egy." -Hamvas Béla

Minden helynek megvan az a saját karaktere, amitől egyedivé, eredetivé válik. Nevezhetjük ezt a hely szellemének, esszenciájának vagy akár arculatának is. Igaz egy helységre, épületre, de ugyanígy egy egész településre is. Viszont ahhoz, hogy ezt a saját, eredeti hangulatot megőrizzük, ismernünk is kell azt. Ezen kézikönyv megkísérli Lapáncsa kis falujának egyedi hangulatát, szellemiségét ismertetni, az épített és természeti értékek bemutatásával. Mindamellettt hogy megismerjük, ezt át is kell örökítenünk, hogy eredetisége ne vesszen el. Ez a kézikönyv másik feladata, ajánlásokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy miképpen érdemes alakítani a települést, formálni építményeit. Jelen könyv útmutatóként szolgál azoknak, akik megismernék a települést, vagy építkeznének, terveznének a faluban. Tesszük ezt abból a célból, hogy mindenki elégedett legyen környezetével, és egy szép, otthonos település maradjon ez a kedves kis baranyai falu.

Lapáncsa bemutatása

Lapáncsa Magyarország legdélibb részén, a Villányi hegységtől délre, a Duna és a Dráva által határolt háromszögben, földrajzi tájbeosztás szerint a Drávamelléknek nevezett területen helyezkedik el. A község Illocska és Kislippó településekkel együtt a Magyarbólyi körjegyzőségbe tartozik. Lapáncsán kevés közösségi intézmény található, ezek legtöbbje Magyarbólyba lett áthelyezve. Lapáncsa zsákfalú, szilárd burkolatú úton csak Magyarbóly felől közelíthető meg. Elzártsága és 200 fő alá apadt népessége ellenére a falu szép képet mutat, kellemes hangulatú egyutcás kistelepülés. A települést átszelő Malom-árok keleti oldalán kialakult kis teresedésével, mely a falu központjának is nevezhető, valamint szép és rendezett kialakításával impozáns és hívogató falucska benyomását kelti.

Meghatározó zöldfelületi, táji természeti értékek

Lapáncsa környezete síkvidéki jellegű mezőgazdasági táj, melyet a belterületet nyugatról határoló Karasica vízfolyás oszt ketté. A Karasicától keletre a jó minőségű termőföldek hasznosítására nagy parcellás szántóföldi művelés alakult ki, amely fokozatosan leváltotta az egykori erdőterületeket. Ezen tájrészletek egyöntetűségét a kismértékben hullámzó domborzat enyhíti, a mezsgyék, védőfásítások azonban teljesen hiányoznak. A Karasicától nyugatra ún. hullámos síkság alakult ki, melynek jelentős része egykor mocsaras, vizenyős árterület volt. A Karasica medrének szabályozása és a környék meliorációs munkáinak következtében mára szintén szántóföldi művelés jellemző ezen a területrészen is. Változatosságát a mesterséges tó és a mélyebben fekvő egykori vizes területek és a meglévő vízfolyások mentén kialakult kacsaringós növényzónák adják, melyek az eredeti ártéri ligeterdők maradványai.

Ez a dominánsan szántóföldi tájhasználat a látványértékek szempontjából kedvező, a síkvidéki környezetből a településről É-Ny-ra tekintve a Szársomlyó és mögötte a Villányi-hegység vonulata emelkednek ki.

Országos és helyi jelentőségű természetvédelmi terület, valamint Natura2000 és nemzeti ökológiai hálózat területe nem található Lapáncsán.

Ex lege védett értéknek számítanak az 1996. évi LIII. törvény 23.§ (2) bekezdése alapján mocsarak és lápok.

A belterület egy széles zöldsáv köré szerveződik. Ez a sáv több funkciót is kiszolgál, részben közparkként, részben a magánkertek előkertjeként funkcionál. Ebben kap helyet az utcafásítás, a világháborús emlékmű és a házakhoz tartozó gyümölcsfák is. A településen végighúzódó szépen karbantartott vízelvezető árok is a zöldterület egyik meghatározó vonalas létesítménye.

A magánkertekre alapvetően a haszonkerti jelleg jellemző gyümölcsfákkal és kiskerti haszonnövényekkel. Ez az utcafronti részekben azonban kiegészül virágzó cserjékkel, egyényári kiültetésekkel. A belterületi kertek a környező szántókkal, illetve a Karasica felőli részen kisebb erdőfoltokkal állnak összeköttetésben, ezáltal biztosítva ökológiai összeköttetést a külterületi és belterületi zöldfelületek között.

A Karasica menti változatos táj

Lapáncsa története

Lapáncsa legrégibb okleveles emléke 1349-ből maradt fenn Lappanch névalakban, az oklevél felemlíti Lapáncs haszonvételeit: művelés alatt lévő földek, művelés alatt nem lévő, trágyázott földek, rétek, erdők, berkek, vizek (vagyis halastavak), vízlevezető árkok, malmok, malomhelyek és szénagyűjtő helyek. A helység másik neve, Gátvége azt mutatja, hogy itt a Karasica fő- vagy valamely mellékágát, vagy halászóhelyét szabályozó gát lehetett. Viszonylag keveset tudunk a helység középkori történetéről. 1479-ben Földváron (Sátorhely puszta) lakik két Lapáncsi nevű jobbágy. Bizonyára Lapáncsáról költöztek oda. A 16. században az Istvánffyak birtoka, majd Henyei Miklósé, a 17. században a Draskovich birtok része lett. A török adóösszeírásokban 1554-ben 6, 1570-ben 13, 1591-ben 8 adózóval szerepel.

A török kiűzése után a települést 1698-ban a kamara kiemelkedő hadiszolgálati fejében gróf Friedrich Veterani-Mallentheim örököseinek juttatta. A birtokba adásnál Lapáncsa nem mint lakott falu, hanem mint puszta szerepel, vagyis a török harcokban teljesen megsemmisült.

A Veterani örökösök idején nem is épült újjá a falu, csak 1749 után, amikor a dárdai uradalmat megvásárolta herceg Esterházy Pál nádor. 1760 körül érkeztek az első német telepesek Lapáncsára. 1785-ben Széchenyi Ferenc tiszta német falunak írja le, 352 római katolikus és 5 evangélikus németajkú lakossal.

I. Katonai Felmérés (1763-1787)

II. Katonai Felmérés (1806-1869)

III. Katonai Felmérés (1869-1887)

Az 1850-es évektől kibontakozott gabonakonjunktúra a szántóföldek növelését igényelte, ez nagyméretű belvíz- és árvízmentesítésekkel, rét- és legelőfeltörésekkel járt együtt. Ebben az időben alakult az alsó-karáscai belvízlecsapoló társulat is, amely Lapáncsa területén is csatornákkal és védőtöltésekkel tette művelhetővé a vízjárta földeket.

A 18. sz. végén Fényes Elek német falunak írja le, amely a dárdai uradalomhoz tartozik, 498 r. katolikus és 25 héber lakossal, akik 377 hold szántón, 173 hold réten, és 79 hold legelőn gazdálkodnak.

1930-ban 23 magyar, 423 német és 2 egyéb anyanyelvű, összesen 468 lakosa volt. A 20. század eleje - a gazdasági válásáig terjedő időszak - volt a falu fénykora, házainak zöme ekkor épült, illetve átépült.

A II. világháború után lakosságának csaknem egyharmadát kitelepítették. Azóta folyamatosan fogy lélekszáma, amelyet nemcsak a trianoni területvesztés és a határ túloldalára került feldolgozóipari gazdasági háttér eredményezte, de a jugoszláv határ miatti zárt településsé nyilvánítás, majd a településhálózat-fejlesztési szempontból megszüntetendőnek ítélt, így fejleszteni adminisztratív eszközökkel nem engedett településsé sorolás.

Településszerkezet

Lapáncsának a Beremend és Kislippó közötti út melletti, kelet felé keskenyedő fekvő háromszög alakú területét négy Ény-Dk irányú tengely metszi át. Az első a Karasica vonala, amely magas töltésével a belterülettől választja el a legnagyobb kiterjedésű, árkokkal szabdaltnak, a mesterséges Szívó-csatornáig húzódó földeket. A második a Magyarbóly - Illocska bekötőút, ez választja el a belterületet a keleti, kisebb földterületektől, amelyeket még a Pécs - Eszék vasútvonal is ketté szel. A negyedik tengely, az egykori Malomárok vonala ma már elvesztette funkcióját, csak vízelvezető árokként szeli át a falut.

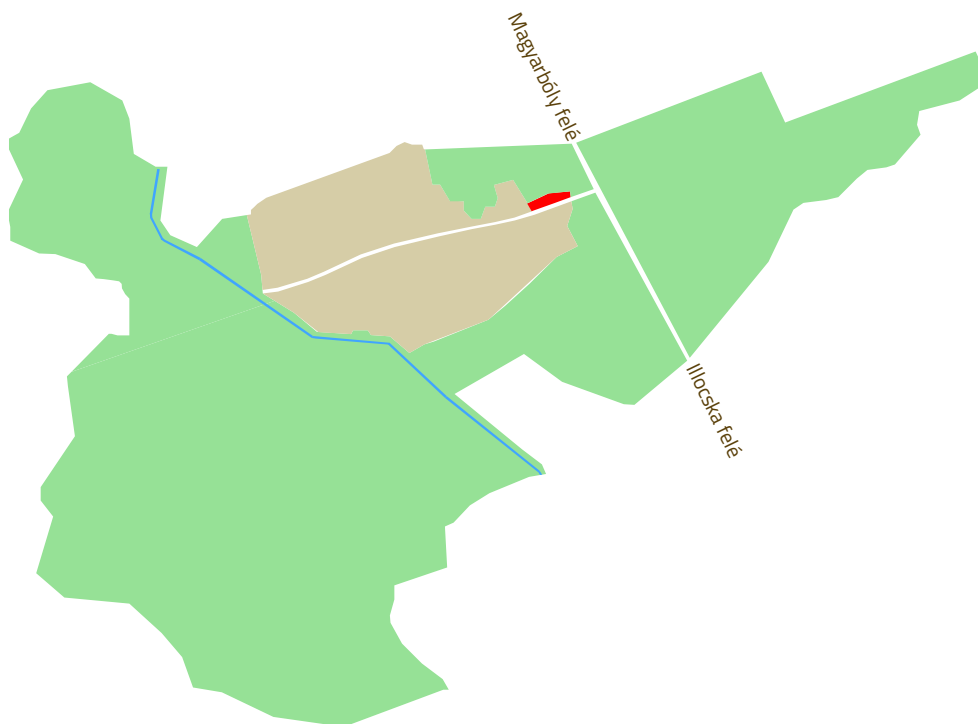
Magának a településnek egyetlen utcája ezekre a tengelyekre merőlegesen alakult ki, a nyugat felé Beremendre, kelet felé Kislippóra vezető út vonalán. Az egész enyhén ívelő, nagyon széles (30 - 40 m) utca két oldalán szabályos szalagtelkek sorakoznak, a betelepítés mérnöki előkészítését mutatva. A Malomároknál a legszélesebb az utca, északi oldalán a Malomároktól keletre nem volt beépítés, itt áll a temető közepén az 1781-ben épült templom, és hegy híján mellette sorakoznak a sváb falvaknál elmaradhatatlan présházak a borospincékkel. A temető és a Malomárok közötti réten épült a bolt és a kocsmá, kialakítva egy kis faluközpontot.

A település karaktere, arculata

Lapáncsa jellegzetes egyutcás ksfalu. A település megőrizte a múlt század első felében kialakult falusias képét. Alapvetően 3 beépítéstípussal találkozhatunk a településen: a belterületen falusias, annak határán a prэшázak, és a külterületi mezőgazdasági területek lettek lehatárolva egyedi karakterként.

Arculat: valaminek a jellegzetes külső képe, formája
szinonimája: arc, külső, megjelenés, (idegen) imázs – (Tinta Könyvkiadó: Értelmező Kézis�ótár, 2007.)
Karakter: (gör) 1. jellem, egyén vagy csoport jellegzetes, állandó létezési és viselkedésmódja
2. jellemző tulajdonság, jellegzetesség (..) (Osiris, Idegen szavak szótára, 2007.)

- Belterület, falusias karakter
- Külterület, beépítésre nem szánt terület
- Pincék, prэшázak
- Vízfolyás

Örökségünk

Az 1781-ben a Szeplőtelen Fogantatás tiszteletére emelt korabarrokk római katolikus templom kiemelkedő értékű, a település korábbi rangját tükröző műemléki védelem alatt álló épület. A mai településhez képest nagy templom tanúskodik arról, hogy a múltban Lapáncsa nagyobb népességgel rendelkező, módos sváb település volt.

A templom körüli szépen gondozott temetőben sok régi kereszt található.

Pincék, présházak

A pincesor kiemelkedő értéke a településnek, helyi védelem alatt áll. Mivel a település környezetében nincs hegy, a pincéket a falu utcájának tengelyére felfűzve telepítették. A sváb településekre jellemző pincesor bizonyítja a településen folyó egykori szőlő-és borkultúrát.

Emlékművek, keresztek

A falu határában lévő kettő kereszt közül Magyarbólyi bekötő úton található fogadalmi kereszt jó állapotnak örvend, azonban a nyugati határban lévő, a Karasica partjánál állt másik sajnos ledől, de még megmenthető lenne. A központban álló háborús emlékmű, és a körülötte elhelyezkedő kis parkosodás a település értékei közé tartozik. Még egy emlékkő található Lapáncsán, melyet az 1990-es években emeltek a faluba visszalátogató egykori német lakók.

Lakó és gazdasági épületek

Lapáncsa épületeinek zöme hagyományos falusi parasztház, melyek még a múlt század első felében épültek. Ezen épületek eredeti formában történő megőrzése, valamint helyreállítása fontos, mivel építészettörténetünk egy fejezetét képviselik. Gyakori tendencia volt 20. század második felétől a nyílászárók nagyobbra történő cseréje, és így a homlokzati arányok megváltoztatása. Javasolt az eredeti homlokzati arányok helyreállítása. Modernizálás során mindig legyünk tekintettel ezen épületek eredeti állapotának megővésére, rendbentartására! A lakóépület mögött, keresztbefoduló tömeggel jelentek meg a gazdasági épületek. Ezek mára kisebb számban maradtak fenn, de megőrzésük szintén fontos.

A településképet meghatározó épületek, közterületek minőségi formálására vonatkozó ajánlások segíthetik az építkezni szándékozókat, e rend megértésére. A kézikönyv közös rendező elvei mint illeszkedés, hagyományőrzés, modernizáció az építészeti lehetőségeket feltárják, és megismertetik az érdeklődőkkel, az építkezni szándékozókkal.

A településkép egységét a hasonló karakterű épületek adják, ezért az épületek formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben az illeszkedés az elvárás, amely nem zárja ki a jelen korszerű építészeti törekvéseket sem.

Építményt, építményrészt a környezet adottságainak figyelembevételével, ahhoz illeszkedve kell megvalósítani úgy, hogy a beépítés az adott utca értékeit figyelembe vegye.

Az illeszkedés szempontjai:

- a beépítés módja, mértéke, és a használat rendeltetése,
- a szomszédos ingatlanok benapozásának, kilátásának és megközelítésének zavartalansága,
- az alaprajzi elrendezésből adódó tömeg és homlokzatképzés utcaképre gyakorolt kedvező hatása,
- a homlokzat tagolása, színezése, a nyílászárók kiosztása,
- a tetőzet kialakításának, hajlásszögének és esetleges tetőfelépítményeinek, anyaghasználatának környezethez illő megválasztása,
- növények fajtájának, telepítésének gondos megválasztása,
- a közterületek kialakításának, az utakat kísérő zöldterület megőrzése,
- a rendeltetéssel összefüggő hirdető-berendezések elhelyezésének és kialakításának településképi megfeleltetése,
- az épületgépészeti és egyéb berendezések, valamint tartozékaik lehetőleg takart elhelyezése,

További általános érvényű ajánlások:

- A közterülettel érintkező telekhatáron történő építés esetén az egy telken lévő épületeket egységes terv alapján ajánlott kialakítani.
- Magastetős épület tetőterét legfeljebb egy szintként javasolt beépíteni.
- Síktáblás napelem, napkollektor magastetős épületen az épület ferde tetősíkjában, azzal megegyező dőlésszögben, lapos tetős épületen elsősorban az épület attikájának takarásában ajánlott elhelyezni. Minden esetben lehetőleg a közterületről nem látható módon.
- A védett építmények korszerűsíthetők, bővíthetők, funkciójuk megváltoztatható, azonban értékei nem csökkenhetnek.
- Védett területen adótorony, antennatorony, reklámtorony, reklámszázló, vagy az utcaképetegység módon károsan befolyásoló építmény elhelyezése nem javasolt.
- Közművek, légvezetékek, földkábelek elhelyezésénél elengedhetetlen szempont a településkép védelme.

Zöldfelületgazdálkodási ajánlások

- a közterületek és közlekedési területek fejlesztése esetén célszerű komplex, mindenre, így a zöldterületre is kiterjedő tervezés lebonyolítása a legkedvezőbb településkép elérése céljából

Ajánlások erdőterületekre:

- ökológiai cél a meglévő erdőterületek megőrzése, közöttük összeköttetés telepítése honos fafajokból
- a meglévő erdőrészekre a tájidegen fajok visszaszorítása (pl.: fehérakác)

Ajánlások tájfásításra:

- a változatos tájkép és a kedvezőbb ökológiai körülmények biztosítása érdekében javasolt az összefüggő szántók esetében mezővédő erdősávok, tájfásítás telepítése, mezsgyék visszaállítása mezőgazdasági utak mentén, művelési táblák határain
- a kisebb erdőfoltokat és gyepfoltokat javasolt fásítással összekötni
- javasolt cserjefajok: galagonya, kökény, csíkos kecskerágó, veresgyűrű som, húsos som
- javasolt fajok: gyertyán, tölgy, éger, vadkörte

Ajánlások vízparti sávokra:

- ezeken a területeken az ökológiai szempontok kerüljenek előtérbe bármilyen fejlesztés, kezelés során
- cél a természetes növényzet megóvása, telepítése, az ökológiai folyosók szerepének további erősítése
- mérnökbiológiai módszerek alkalmazása

Ajánlások közterületi zöldfelületekre, utcafásításra

- egységes fásítás a Fő utca mentén a bekötő úttól a Karasicáig
- a sportpálya melletti terület rendezése

A település beépített területének egészére jellemző a falusias karakter. A korábban tisztán németek által lakott falu egyutcás, fésűs beépítése fennmaradt, azonban a lakosság száma a kitelepítések és a népességfogyás következtében erősen lecsökkent. Ebből adódóan nem is jellemzőek az újabb építésű házak, megmaradt a falusias kép.

A település korábbi lakosai jó módjáról tanúskodnak a megmaradt díszes, és nagyméretű parasztházak, és a kiterjedt, akár 300 méter hosszú szalagtelkek. Napjainkra körülbelül 70 lakóépület maradt meg, jellemzően oldalhatáros beépítéssel, udvari homlokzatuk pedig úgy lett kialakítva, hogy a falut átszelő Malom-árok felé nézzen. A legtöbb ház a 20. század első felében épült. A gazdasági épületek leggyakrabban a lakó funkció mögé sorolva, arra merőlegesen lettek kialakítva.

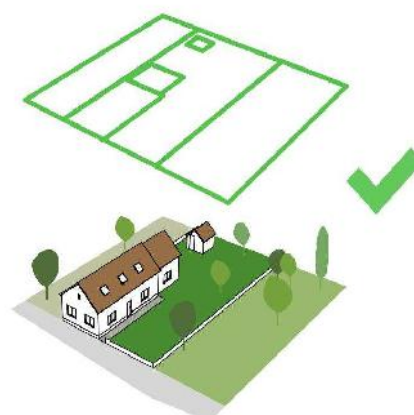
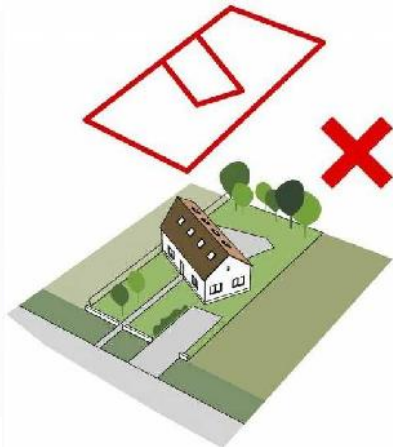
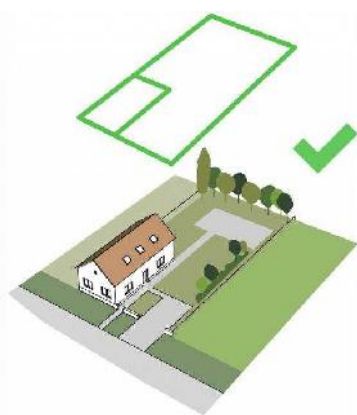

Telepítés:

A hagyományos, falusi házak oldalhatáros, előkert nélküli, vagy kis, 2-3 méteres előkertes telepítéssel rendelkeznek. Ajánlott ezt a telepítési módot követni. Kerülendő erősen hátrahúzott, vagy szabadon álló, utcategellyel szöget bezáró telepítés.

A gazdasági épületek a lakóépület mögé sorolva, annak tömegét egyenesen folytatva, vagy merőlegesen keresztbe fordítva épültek. Nem javasolt gazdasági épület utcafrontra történő telepítése.

Tömegalakítás

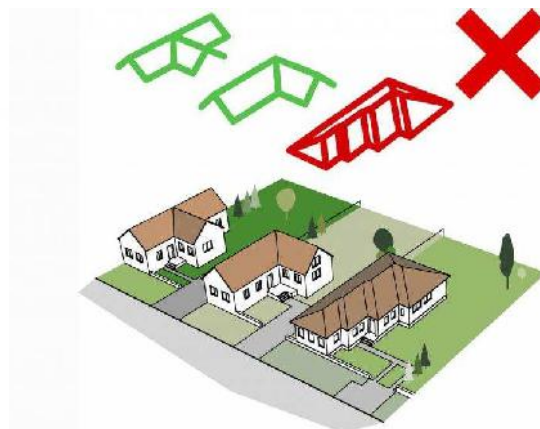
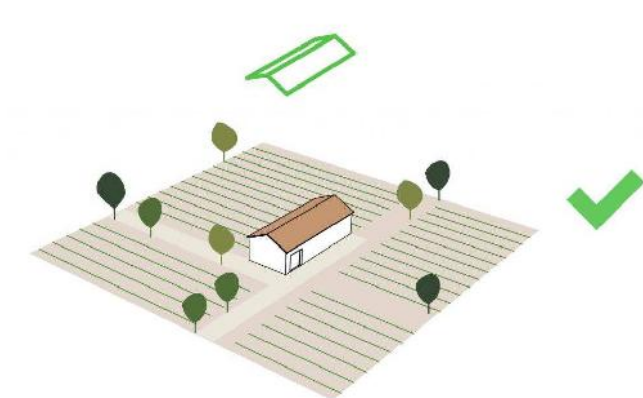
Lapánca épületeinek nagy többsége hosszúkás, keskeny alaprajzú parasztház. Ezen alaprajzi kialakítás azért előnyös, mert kedvező bevilágítású, jól élhető tereket lehet kialakítani. Nagy, széles tömeg képzés nem javasolt.

Tetőforma:

A településre legjobban az utcáfrontra merőleges, tűzfalas nyeregtetős tetőforma jellemző. Ajánlott követni ezt a kialakult módot.

Lapostető, vagy tördelt tetőforma nem javasolt.

Tetőhajlás:

A helyi építési szabályzat 35-50° közötti tetőhajlást ír elő. Nem javasolt a túl lapos, vagy meredek hajlású tető kialakítás. Ajánlott a kialakult, meglévő tetők hajlásszögét alkalmazni.

Magasság:

Lapáncsa épületei jellemzően hagyományos, egyszintes, tetőtérbeépítés nélküli parasztházak. Javasolt a kialakult magasság követése. A nagy telekméret következtében nem indokolt többszintes épület létrehozása. Ha igény van mégis többszintes épületre, inkább válasszuk a tetőtér beépítését, így nem fog az épület a magasságával kilógni a település összképéből.

Homlokzatképzés:

A régi, nagy sváb házak díszes homlokzattal voltak ellátva. A XX. század elején épült parasztházakra legfőképp az eklektikus stílus volt hatással. Később sok homlokzatot átalakítottak, lefestettek. Ezek az épületek szép emlékei hazánk építészettörténetének, javasolt helyreállításuk, állagmegóvásuk.

Anyaghasználat, szín:

A lakóépületek téglá, vagy vályogból épültek. Tetőzetük cseréppel fedett, jellemzően hód farkú kettős fedés. Javasolt ezen építőanyagok használata. A vályog kiváló hőszigetelő, jó megoldás lehet akár új építésnél is, és a korábbi gyermekbetegséget is manapság már könnyen lehet orvosolni. (Például felázást vízszigetelésekkel.)

Az épületek színezése fehér, vagy általában világos pasztellszínekből tevődik össze. Új építés során is érdemes ezt a színhasználatot követni, hogy a település egységes karaktere megmaradjon.

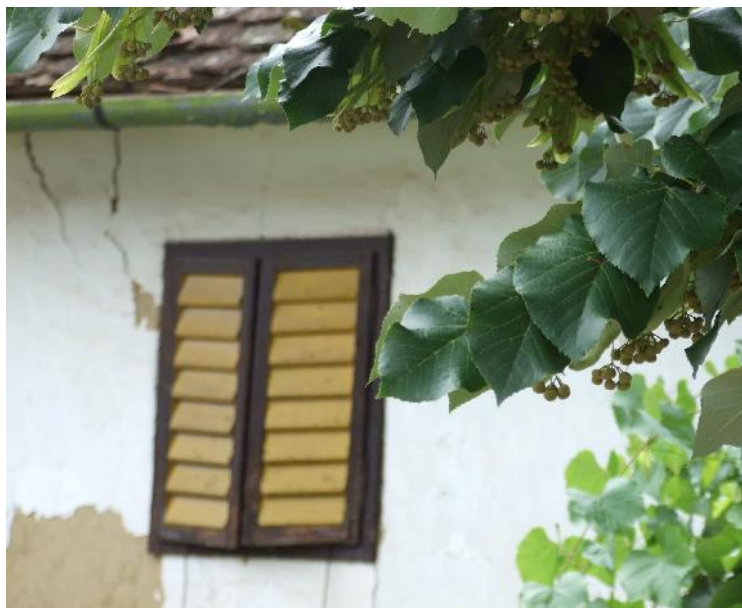
Nem javasolt a harsány, kirívó színek használata.

Ajtók, ablakok:

A régi házakra a hagyományos, 2+1 nyíláselrendezés volt jellemző. Később próbálták modernizálni, nagyobb ablakokkal váltották ki ezeket a nyílásokat. Javasolt az eredeti nyílásrend, és így hagyományos épület harmónikus képének visszaállítása. Redőnyszekrény rejtett kialakításban javasolt, jó megoldás árnyékolásra a zsaluzia, vagy spaletta.

A településképet meghatározó hagyományos épületek képét nagyban befolyásolja a nyílászárók minősége. A műanyag nyílászáró lehet előnyösnek tűnik, de hosszú távon meglátszanak hátrányai : elszíneződik, a napsugárzás öregíti, és nem javítható. A fa ezzel szemben jobb megoldás egy hagyományos épületnél, ajánlott a használata. A régi, díszes nyílászárók megőrzése, felújítása javasolt.

Tornácok, teraszok:

A tornác gyakori velejárója a régi falusi házaknak. Hasznossága vitathatatlan, télen beengedi a fényt, nyáron árnyékol. Jó kapcsolatot biztosít a belső és külső terek között. Lapáncsán több változata is megtalálható, a kezdeti, túlnyúló ereszes kialakításól az oszlopos tornácig. Javasolt ezek megtartása, de új építésnél is érdemes alkalmazni.

Kerítések:

A kerítések, akár csak a homlokzatok, meghatározó elemei az utcaképnek. Lapáncsán több idős, akár 100 évesnél öregebb kerítés is található. Ezek megőrzése javasolt. A kerítések felépítése változatos: fém, fa, kő és téglából építendő anyag is megtalálható. A legrégebbi kerítéstípusok kőből épültek, és a legfelső sor egyedi, félkör szelvényű téglából lett kiképezve. Szép példákat láthatunk kovácsolt vas kerítésekre és kapukra is a településen.

Új építésnél javasolt áttört kerítés alkalmazása, mely kevésbé falszerű, és hozzájárul a településképi alakulásához.

Zöldterületek:

A Fő utca szélessége és sík jellege lehetőséget ad ahhoz, hogy a kerítések előtt széles zöldsáv tudott kialakulni. Ezek a területek zömében gyepes területek. Az útmenti sávban néhol kisebb fasorok találhatók, mögöttük jellemzően gyümölcsfák. Díszkertként való hasznosítása csak kevés helyen látható. A fasorok kedvezően alakítják az utcaképet, jó példája ennek a nyírfasor, amely az adott utcaszakasz hangulatát meghatározza. Javasolt a teljes belterületi szakaszon a fásítás egységes koncepció alapján történő megvalósítása. A telkek előtti zöldsávok kialakításában és fenntartásában pedig a lakók is szerepet vállalhatnak.

A temető növényzete a felújított bejárati résszel hangsúlyos szerepet kap a településképben, fontos szerepet játszik a település arculatának kialakulásában. A temető hátsó és oldalsó körülhatárolására maximum 1 méter magasságú sövénytelepítés jó megoldást jelenthet.

A sportpálya és közvetlen környezete szépen karbantartott zöldterülete a falunak, az alacsony babérmeggy sövény keretet ad neki. Javasolt a szomszédos forduló környezetének a sportpályához illeszkedő kialakítása is. Ezáltal a temető és a Mároki-vízfolyás közti terület egy egységként jelenne meg az utcaképben.

A meglévő fás növényállomány megőrzendő a magánkertekben is. Az előkertek a település arculata szempontjából különösen fontosak, hiszen az utcakép formálásában is szerepük van. Az előkertekbe maximum 1 méter magasságú növényzet ültetése javasolt. A kertek végeiben álló gazdasági épületek és ezzel együtt a gazdasági funkció lehatárolása növényfuttatással vagy keskeny sövények telepítésével kedvező megoldást nyújt. Kerülendőek a 2-3 méter magas átláthatatlan falat képező örökzöldültetések, helyettük alacsonyabb lombhullató térhatárolók kedvezőbbek.

Részletek:

Az ördög a részletekben lakik, tartja az ismert mondás. Ez valóban így van, mivel ha a legkisebb összetevők, részletek nincsenek összehangolva, nem kapcsolódnak egymáshoz, az az egész épület hangulatát képes szétzilálni. Törekedjünk a felesleges, túlzott díszítések kerülésére, ezek inkább teszik zavarossá, mint kellemessé környezetünket. A régi, nagy paraszportákon kialakult, szép homlokzati és kerítés díszítések jó példának számítanak. Ezeket igyekezzünk megőrizni, új építésnél pedig egy-egy motívumot akár át is emelni.

A sváb településeken mindig nagy szerepe volt a szőlő-és borkultúrának, ehhez kapcsolódóan alakult ki a jellegzetes prësház karakter. Lapáncsán hegy nem lévén, a prësházakat a falu keleti szélén helyezték el. Csupán pár darab prësház maradt fenn, de egyediségük, és védettségük miatt külön karaktert kaptak. Egy kivételével ezen prësházak hasonló kialakításúak. Kerítés nélkül, közvetlenül egymás mellé, csurgótávolságra épültek. Jellegzetes kialakításuk miatt nyílás csak az utcai homlokzaton készült. Általában középen vagy a középvonaltól kimozdítva bejárat, ablaknyílás nem jellemző-csupán az oromfalon található kisméretű szellőzőnyílás.

Telepítés

A prэшház területen az épületek általában előkert nélkül, zárt sorúan állnak. Az épületeket megjelenésükkel az utcaképhez igazodva szükséges kialakítani.

A karakterben nem javasolt a szabadonálló (telek közepén elhelyezett) illetve a telken hátrahúzott beépítés. Az épülethomlokzatot a kialakult építési vonalra – nem feltétlen az utcafronti telekhatároz – illeszkedve kell elhelyezni

Magasság

A karakterben a földszintes beépítés a jellemző. Térdfal emelés nélkül a padlástér is hasznosított.

Új prэшház kialakítása esetén a kialakult ereszvonál-magasságot szükséges tartani.

Tetőhajlás

A településrészben a jellemző tetőhajlás a 35-45° amely az új beépítések esetében is követendő, továbbá a településkép egységességének kialakításában, őrzésében előnyben részesítendő az oromzattal kialakított utcai homlokzat.

Nem javasolt a túl magas vagy túl alacsony tetőhajlásszögű házak elhelyezése.

Tetőforma

A Karaktert alapvetően az utcára merőleges illetve kisebb számban az utcával párhuzamos nyeregtetős, épületek jellemzik. Új házak építésénél a nyeregtetős kialakítás illetve a szomszédos épületekre jellemző hagyományos formavilág figyelembevétele javasolt.

A tördelt tető forma, a kontyolás a tető kibúvók illetve fióktetők alkalmazása továbbra is kerülendő.

Homlokzatképzés, anyaghasználat, szín

Jellemző a vakolt, illetve téglarchitektúrás homlokzat kiképzés. Ablakot nem gyakran alkalmaztak, csupán ajtók illetve az oromzaton szellőzőnyílások vannak kialakítva.

Az épületek tömegformálása során a hagyományos arányok megtartására kell törekedni, de legalább az utcai homlokzat kövesse a kialakult formavilágot.

Anyaghasználat során továbbra is javasolt a téglá alkalmazása, a kerámia cserép fedés natúr, téglavörös, terrakotta, antik színben. A homlokzat színezésben a fehér szín használata, a nyílászárók színezésénél a barna illetve a zöld hagyományos árnyalatainak alkalmazása javasolt.

Nem elfogadható a feltűnő, kirívó színek használata, valamint a rikító színű fémlemez fedés illetve burkolat.

Részletképzés

Lapáncsa prësházai egyszerű felépítésű, egy kivételével megegyező kialakítású épületek. Túl sok díszítőelemmel nem rendelkeznek. Egy-egy műves ajtó, illetve szép kialakítású szellőző található meg. Esetleges új építésnél ezt a tendenciát figyelembe véve kell eljárni. A megmaradt épületek karakterét, kevés homlokzati díszét pedig meg kell őrizni, illetve helyre kell állítani.

A külterületek elsősorban mezőgazdasági felhasználásban vannak. Eredeti növénytakaróját a mélyebb, vízjárta területeken a fűz-nyár-égerligetek, kiemeltebb területeken a bükkal egyes tölgyesek, gyertyánosok alkották.

A folyószabályozások mellett növénytakarójának megváltozását az állattartó gazdálkodásról a földművelésre való átállás okozta.

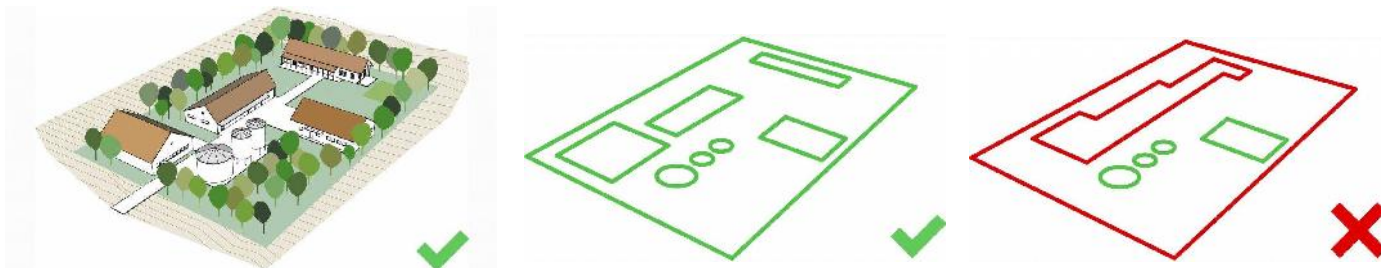
Vizes területekben azonban még így is gazdag, táji szempontból nem alakult ki teljes kultúrsztyepp jelleg.

Korábban az utak mentén és a földterületek határán fasorok álltak, ezeket javasolt újraterlepezni.

A mezőgazdasági területeken -gazdaságok létesítésénél-növényzettel határolt, különálló épülettömegek létesítése javasolt. Nagy, egybefüggő létesítmények telepítése nem ajánlott.

Telepítés

Magasság

A területen a horizontális épületkialakítás javasolt, a többszintes épületek elhelyezése nem ajánlott.

Tetőhajlás, Tetőforma

Az épületek kialakítása, megjelenése nyeregtetős kialakítással javasolt, lapos tető vagy manzárdtetős tetőforma kerülendő. A tetőhajlásszög igazodhat a szerkezeti tartóváz adottságaihoz, de 45 foknál meredekebb nem ajánlott.

Homlokzatképzés, anyaghasználat, szín

A mezőgazdasági majorok épületei a hagyomány szerinti formákat, színvilágot követve illeszkedhetnek a külterületi tájba. Fontos a természetes szín és anyaghasználat alkalmazása. .

Nem elfogadható a feltűnő, kirívó színek használata, valamint a rikító színű fémlemez fedés illetve burkolat.

Kerítések, térfalak

Amennyiben szükséges az egyes földrészleteket elhatárolni huzallal erősített élősvénnel, illetve maximum 1,50 m magasságú fa vagy drótfonatú kerítéssel ajánlott.

Növényzet, zöldterületek

A kedvező tájkép megőrzése érdekében a külterületen bármiféle építmény elhelyezését javasolt tájképvédelmi szempontból is megvizsgálni, 6 méternél magasabb építmény elhelyezése pedig kerülendő. A szántóföldi mezőgazdasági táj jellegét javasolt változatosabbá tenni őshonos fajokból álló erdősávokkal, tájfásítással.

A vízfolyások mentén és a meglévő erdősávok, gyepek esetében elsődleges cél a jelenlegi állapot megóvása. Ezen területek kezelésénél a nemzeti park előírásait kell követni legeltetés, irtás, vegyszerek használata tekintetében. Nem javasolt semmiféle művi beavatkozás, beépítés. A vízfelületek mentén az esetleges vízepítési munkálatok során a természetkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni, a természetközeli állapot megőrzése érdekében feltöltéseket, mederburkolást meg kell akadályozni.

Lapáncsa utcája rendezett, az utcakép meghatározója az út melletti széles sávot borító dús növénytakaró. A közterületek szép állapotban vannak, a falu kis központjában kis teresedés és közösségi terület is fellelhető.

A szép közterek és a gondozott növénytakaró növeli a település vonzerejét, megjelenését jelentősen javítja.

A falut átszelő árok mellett kialakult kis központban több, a közösségi életet erősítő funkció is ki lett alakítva: sütögetésre, rendezvényekre alkalmas helyek, padok is szépen megtalálhatók Ezek megóvása és rendben tartása mindenképpen fontos.

Érdemes szem előtt tartani az alábbi elveket, ha köztereinket szeretnénk megőrizni, szép állapotban:

- nem szükséges költséges kiadásokban gondolkodni, néha egy-egy jól eltalált növényültetés, vagy köztéri elem igényessé tudja varázsolni a települést
- a már nem használt, romos köztéri berendezéseket bontsuk el, cseréljük le
- tegyük egységes karakterűvé a köztéri berendezéseket, bútorokat, ha van egy alapséma, melyet követnek, akkor összefogják a település képét

Lapáncsán több, jó állapotnak örvendő információs tábla is szolgálja a lakosságot. A településen található, igényesen felújított kút pedig jó példa arra, hogyan lehet szép hirdetőfelületet kialakítani.

Külön reklámok nem jellemzők a településen. Ha reklámoznánk, igyekeznénk azt úgy kialakítani, hogy ne lógjon ki a település harmonikus képéből, ne legyenek benne rikító színek, stb.

Készült Lapáncsa község megbízásából, a településkép védelméről szóló
2016. évi LXXIV . törvényben meghatározottak figyelembevételével
Polgármester: Nagy Levente
Főépítész: Baracsi Viktória

Készítette: Baracsi Viktória
Szerzők: Baracsi Viktória, Bognárné Tóth Réka, Kordé János Márk
Szerkesztő: Kordé János Márk
Fotó: Bognárné Tóth Réka, Kordé János Márk

Felhasznált források:
Építészeti útmutató ábrái: Lechner Tudásközpont
Magyarországhely településképi arculati mintakézikönyv
Lapáncsa község hatályos településfejlesztés és rendezési eszközeinek
dokumentumai

Lapáncsa, 2017.